
Frågor och svar.

(Tidskriftens läsare uppmanas vänligen att bidra till denna afdelning, hvilken vi nu återinföra såsom en form af gagnande samarbete mellan teosofiskt intresserade personer. Såväl frågor som svar adresseras till *Red. af Teosofisk Tidskrift, Lill-Jans plan 4, Stockholm*. För att inflyta i först utkommande häfte af tidskriften böra de komma red. till handa senast den 7 i månaden.)

2. — *Hvad tänka teosoferna om Tolstoys uppfattning af Kristi lära?*

Elia.

G. L. — Tolstoy har förkunnat åtskilliga läror, delvis stridande mot hvarandra. Hans ryktbaraste lära, som han äfven själf förklarar för den centrala i sitt system, är som bekant den, att människorna hafva att vid *alla tillfällen* bokstafligen tillämpa Kristi bud att ej stå det onda emot med våld, under hvilken form det än framträder. Samme Mästares varning, att "bokstafven dödar", vill han ej lägga märke till i detta sammanhang. Förstnämnda Kristi bud rör, som man genast ser, vårt yttre handlande, och måste uppfattas i samband med den regel, som han själf angifvit såsom gällande för dylika bud, t. ex. sabbatsbudet. De äro tydligvis alla underordnade det centrala i hans lära, *kärlekshudet*, och böra uppfyllas eller lämnas åsido, beroende på, om deras fullgörande under gifna förhållanden harmonierar med detta. Kan man sålunda med hopp om den brottsliges förbättrande samla glödande kol på hans hufvud genom att, då någon "slår en på den ena kinden vända den andra till", så är det intet tvifvel om, att man bör så göra. Skulle man emellertid som Tolstoy vill, *aldrig* möta våld med våld, då torde icke allenast mänskligheten vara prisgifven åt de vilda djuren utan äfven åt alla vansinniga, behäftade med mordmani. Som vi veta gifvas brottslingar med moraliskt vansinne och lust att pina och döda, ehuru de af fruktan för följderna någorlunda undertrycka sina begärelser, då deras reflekterande förståndsförmögenheter ännu ej äro i större mån rubbade. Om Tolstoys system tillämpades, vore mänskligheten gifven i deras våld. Härtill kommer, att alla lättingar och härsklystna individer naturligtvis skulle, sig själfva och andra till skada, lefva på sina medmänniskors bekostnad. Att härsklystna naturer ej i allmänhet hejdas genom eftergifvenhet, som Tolstoy menar, därpå bjuder oss historien tusen exempel. Bengalerna i Indien voro ett vekligt folk, som ej satte något nämnvärdt motstånd mot de eröfrande engelsmännen. Det oaktadt, eller just därför, blefvo de på det ömkligaste tyranniserade och utsugna af dessa. Maratterna med flere stammar, som gjorde energiskt motstånd, hafva än i dag en vida friare ställning.

Tolstoy går ända därhän, att han anbefaller en person att icke rora ett finger till sina anhörigas försvar, om de dödas eller underkastas tortyr inför hans ögon, äfven om man har makt att slå våldsverkaren till marken. Huru står detta i samklang med Kristi bud: "Hvad I viljen människorna skola göra eder, det gören I ock dem", och med kärleksbudet i allmänhet? Hvem skulle vilja, att ens broder stode bredvid utan att hjälpa, fast han kunde, om man blefve torterad i t. ex. spanska inkquisitionens fångelser? Tolstoy säger, att man måste taga hänsyn till hvad "brottslingen vill", och han vill naturligtvis utföra sitt dåd i fred för hvarje inblandning. Hvarför man mera skall rätta sig efter en mördande bandits vilja än efter en om hjälp bedjande hederlig mans, som är banditens offer, detta är emellertid ett af Tolstoys stora mysterier. För öfrigt har mången brottsling ljusare mellanstunder, då han icke allenast önskar att ej hafva begått sina dåd utan till och med angifver sig själf, oaktadt detta ej kan göra det skedda ogjort, och fastän han vet sig skola blifva afrättad. I ett sådant ögonblick "vill" han helt säkert, att han med våld blifvit förhindrad att verkställa sina onda uppsåt. Hvarför kan man ej lika väl rätta sig efter hans vilja i en sådan stund? Då viljan i alla fall, likt så mycket annat mänskligt, är full af motsägelser, hvarför skall man i sitt handlande göra sig till dess eftergifne slaf, just da den företer sin allra sämsta sida?

Tolstoy är helt säkert en ytterst ädel människa och en stor skald, som förmår gifva uttryck åt varma känslor och upphöjda intuitioner i lefvande, färgrika bilder. Ett gammalt sant ordstäf säger emellertid, att ytterligheterna pläga mötas. På den synnerliga svagheten i Tolstoys reflexioner har jag härofvän

framlagt, som det mig synes, fullgiltiga bevis från allmänt mänsklig standpunkt. Betraktar man saken teosofiskt, är följande att beakta. Evigheter hafva skridit, och ännu har ej, så vidt vi veta, ett släkte utvecklats, som under inträffande svårare omständigheter kunnat undvika att möta våld med våld. Till och med de planetandar, som leda vår jords öden, måste, då ondskan tager allt för stora dimensioner, besluta sig för att utrota hela folk. Se t. ex. ”Den hemliga lärans” beskrifning på atlantidernas fördränkande. Med detta för ögonen finnes ju ej minsta sannolikhet för, att under de närmaste tusental åren ur vårt ofullkomliga släkte skulle utdanas en mänsklighet, som aldrig vare sig till ondt eller godt ändamål begagnar sig af våldet. Tolstoy inbillar sig emellertid, att så skall ske.

O. L. T. – Att svara på, hvad teosoferna tänka om Tolstoys uppfattning af Kristi lära, är nog icke så lätt. Alla medlemmar i T. S. ha troligen ej satt sig in uti T–s lifsåskådning, och de, som hafva gjort detta, kunna vara af olika mening angående densamma. Man torde dock i allmänhet enas om den åsikten, att T. med allvar och hängifvenhet ägnat sig åt att i det praktiska lifvet söka ge uttryck åt meningen med Kristi lära. Leo Tolstoy har, såsom män kan förstå af hans ”Bekännelser”, ”Hvad är att göra” m. fl., under flere tiotal år kämpat en hård inre kamp, innan han kommit till den standpunkt han nu intager. Han har icke lättsinnigt antagit något, utan sorgfälligt pröfvat allt och med den omutligaste sanningskärlek trängt fram till det ljus han nu säger sig ha funnit i Kristi lära. I följd häraf är han tydligen värd all uppmärksamhet och all aktning från teosofernas side, enär enligt teosofien hvarje människa, som allvarligt söker sanningen i lifvet, är icke blott sin egen utan ock sina bröders frälsare.

Den uppfattning jag själf gjort mig om Tolstoys tolkning af Kristi lära, samt denna läras samband med teosofien är följande:

Kristi lära är i viss mening egentligen icke ett system, utan ett lif – en väg. Kristi lära råkar därför icke i strid med ett enda af alla världens religionssystem, allra minst med teosofien, utan fullständigar dem tvärtom därigenom, att den gifver själfva det inre lifvet, hvarförutan det mest fullkomliga system skulle vara en blott tankebyggnad utan lif och värme. Kristi lära, skild ifrån kyrkans falska tolkning, är ingenting annat än läran om konsten att lefva. Den består enligt Tolstoy af tvänne delar. Den första handlar om medvetandet af den oändliga fullkomligheten, som finnes i djupet af hvarje mänskligas hjärta, och som är den ledstjärna, hänemot hvilken alla skola sträfva. Den andre delen är Jesu fem fridsbud, som gifvits oss i bergspredikan. Tolstoy säger om dessa: ”Hela Jesu lära har blott ett mål: att ge Guds rike – friden – åt människorna . . . Försumma människorna att följa ett enda af dessa bud, så är friden bruten. Men följa alla dessa bud, skall fridens rike grundläggas på jorden. Dessa bud utestänga det onda ur människornas lif. Utöfvandet af dessa fem bud gör människolifvet sådant, som hvarje mänskligt hjärta önskar och eftersträfvar . . . Jesu fem fridsbud, som äro så enkla och klara, som förutse alla anledningar till tvister och förebygga dem, inviga detta Guds rike på jorden.”

Att denna lära ej kan vara fientlig emot teosofien är tydligt. Tvärtom synas de vara oskiljaktiga. Det tyckes mig, att man skulle kunna likna det teosofiska lärosystemet vid ett konstnärligt urverk, men Anden i Kristi lära vid lodet, som drifver urverket, och pendeln, som reglerar takten. Ty hvad vore teosofien utan *kärleken* annat än ett grymt gyckel för både hjärta och förnuft.

Detta är nu min personliga åsikt i denna sak, men som den ej kan betyda mycket vill jag blott anföra några yttranden af H. P. B. angående Leo Tolstoy. I en uppsats med titel: ”Kunskapen om lifvet” af H. P. B., anför förf. ett längre utdrag ur en föreläsning hållen af Tolstoy inför det Psykologiska sällskapet i Moskwa. H. P. B. kallar denna föreläsning ”en afhandling om själens alkemi” och säger, att den icke innehåller ”en enda mening, som skulle kunna motsägas af den mest fordrande praktiske ockultist”. Hon säger vidare: ”Han är en af dessa få *utralde*, hvilka begynna med intuition och sluta med *quasi*-allvetenhet. Det är förvandlingarna af de lägre metallerna till guld och silfver, eller den filosofiska stenen, utvecklingen och manifesteringen af människans högre jag, som Tolstoy fullbordat.”

Om vi således icke kunna svara på frågan, hvad teosoferna tänka om T–s uppfattning af Kristi lära, så kunna vi likväl något så när säga, hvad stiftarinnan af det teosofiska samfundet tänkte om Tolstoy.

J. F. R. – Med anslutning till de af O. L. T. från H. P. B. citerade orden tror jag, att Leo Tolstoy är en af dessa få utvalde, hvilka fattat det inre väsendet i Kristi – d. v. s. i alla religioners, i teosofiens –

lära och desslikes äger mod och hänsynslöshet nog att gent emot en småsinnad och fåvitsk värld utdraga lärans yttersta konsekvenser. Tolstoy är *profeten*, som siar om *manvantarans* eller världsutvecklingsdagens lugna, fridlysta aftontimmar, då stormen rasat ut och den dalande solen bestrålar "en skönare jord, där våren leker kring livvets källor", och där "syndfritt släkte samlas till evig glädje". Han framhåller *idealet*, efter hvilket den mänskliga utvecklingen formar sig, likasom barnets osäkra hand söker efterlikna förskriftbokens ideala bokstäfver. Den såsom central i Tolstoys system framhållna läran att "icke stå det onda emot med våld, under hvilken form det än framträder", må vara otillämplig under den mänskliga utvecklingens förhandenvarande skede; men detta betyder ingalunda, att läran i sig själf är falsk och vittnande om svaghet i reflexionen, utan endast, att mänskligheten ännu befinner sig så långt ifrån idealet, att hon saknar mod eller kraft att tillämpa den, ja, äfven insikt om dess sanning. Nämnda lära är i själfva verket, synes det mig, karmalagens yttersta konsekvens, en konsekvens, som icke dagtingar med de lägre utvecklingsfaser, hvilka göra dess praktiska tillämpning omöjlig och otänkbar.

(Teosofisk Tidskrift 1897, 1:sta häftet, Jan. 1897, s. 21-25.)

Frågor och svar.

(Tidskriftens läsare uppmanas vänligen att bidra till denna afdelning, hvilken vi nu återinföra såsom en form af gagnande samarbete mellan teosofiskt intresserade personer. Såväl frågor som svar adresseras till *Red. af Teosofisk Tidskrift, Lill-Jans plan 4, Stockholm*. För att inflyta i först utkommande häfte af tidskriften böra de komma red. till handa senast den 7 i månaden. — *Alla meddelanden till denna afdelning böra skrivas särskildt för sig och endast på en sida af papperet.*)

4. — *Kunna teosoferna gifva en logisk utredning af begreppet Karma? Det är ju personligheten, som ådrager sig god eller ond karma; men då personligheten i döden tillintetgöres, så frågas, huru hon i det bestående Jaget följande jordelif — som ju konstituerar en ny och annan personlighet — kan inhösta sin karmas skord?*

Paulinus.

Elia. — Ni vet, att Karma är den omutliga Rättvisans, Jämviktens och Harmoniens lag, men Jagets personligheter vålla er bryderi. Se saken ur tvänne synpunkter:

1. Allt är ett; de sju principerna äro ett. Det är *jag* som lefver och jag som ”dör”, jag som handlar, skapande mig god och ond Karma. Om aftonen lägger jag mig till hvila, om morgonen står jag upp ur sömnen — och är jag under dagen strängt sysselsatt, tänker jag ej på föregående dags händelser. Likväl kan jag, när jag vill, återkalla i minnet hvad som skedde i går; dock beror noggrannheten af denna hågkomst på, huru uiveckladt mitt minne är. Tillämpa samma förhållande på de olika inkarnationerna. Är det icke högst naturligt, att jag ej förmår erinra mig hvad som skedde för hundratal, ja, tusental år sedan? Förvärfvandet af ett sådant minne ligger dock ingalunda utanför möjlighetens gräns.

2. Ni berör i eder fråga det stora mysterium, som ingen kan muntligen eller skriftligen förklara för eder, utan som ni måste begripa i edert hjärta: människosonens (visdomssonens, *manasaputras*) mysterium, — hans, som är fastnaglad vid kroppen (de fyra lägre principerna), änskönt han med sina ögon skådar Andens (*Atma-Buddhis*) ljus. Men detta kan jag säga eder: Visdomssonen, det förnuftiga Jaget, ser sanningen; han ser att han framsprungit ur Gudomen liksom alla andra samt att han är ett med allt och alla, ty Förnuftets väsen är att se i sitt eget ljus. Men sanningen är icke min, när jag ser den; den är min först då, när jag är *den*. Visdomssonens uppgift är att *varda* sanningen.

Men steget är långt mellan förstå och vara, teori och praktik, ”tro och lif”. Tänk på målaren, som ser sin tafla i fantasien, hvilken möda det kostar honom att framställa den på det fysiska planet! Och den unge violinisten, som med sitt inre öra kan förnimma Paganinis rasande ”Hexentänze” — hvilka långa år af tröttsamma studier och ihärdig flit fordras det ej, innan han förmår framlocka samma toner ur sitt instrument! Därtill göra fingrarna ibland uppror, ibland blir hela kroppen sjuk, en annan gång brister en sträng på violinen eller kommer af misstag en orätt färg i blandningen.

På samma sätt med visdomssonen. Han är konstnären, som sträfvar efter idealet. Begåfva i de föregående exemplen kroppen, fingrarna med jag-medvetande, och ni har personligheten. Personen är visdomssonens stråle i kroppen, den strale, som är visdomssonen själf. Det är han, den verkliga människan, som handlar, lider och njuter. Det är han, som är ansvarig för ”personerna”. Ett nog så tungt värf! Ty han är ljuset, som lyser i mörkret och som mörkret (personen) icke begriper; och därför gör mörkret honom mycket förfång.

Men den som förenar sig med honom, den som ”upphöjer människosonen”, han behöfver icke mera frukta den ”fruktansvärde tvåfaldige anden”, ty han har numera blott en enda vilja: fullkomning, ”förening med Fadern”, uppgåendet i Gud.

Och mysteriet är honom uppdagadt. Han vet också, att Karma är och *hvad* Karma är.

J. F. R. — Karma är ”lagen för orsak och verkan”, ”handlingen och handlingens följder”. Detta är en lika logisk som kort redogörelse för Karmabegreppets innehåll. På det fysiska planet kan

Karmalagen sägas representeras af ”kraftens oförstörbarhet”, på det mentala planet af tankens *skapande* makt. All kraft är oförstörbar, således äfven tankens. De tankar, som jag tänkt, äro icke döda eller utplånade ur tillvaron, därför att jag förgätit dem eller lämnat dem bakom mig. De äga fortfarande en själfständig (d. v. s. från mig oafhändig) tillvaro och verka alltjämt på det mentala planet enligt sin ursprungliga impuls och inneboende tendens. Detta är Karma. Men Karma är framför allt en etisk lag. Den bevarar kraften icke blott kvantitativt utan kvalitativt. Mina en gång tänkta tankar äro från mig oafhängiga blott så till vida, att jag icke har dem i min hand, sedan jag gifvit dem upphof och sändt dem ut på sin mission till godt eller ondt. I själfva verket äro de i det närmaste förbundna med min framtida varelse. De dana – eller rättare: jag danar genom dem helt och hållet min framtida varelse. *Jag är* mina förflutna tankars barn, och *jag varder* mina närvarande tankars barn. Tankens art gör mannen, gör människan till hvad hon är – och blir. Det heter: ”hvad människan sår, det skall hon ock skörda”, och sådden är en tankesådd. Jag nämner här ej ord och handlingar, ty de äro tankens barn i rätt nedstigande led, och det begrepp af tanke, som jag här gifvit, innebär i sig denna treenighet: *tanke, ord, handling* fullgången.

Nuväl, den personlighet, hvori mitt odödliga Jag för denna gången uppenbarar sig, är i egentlig och fullaste mening mina förflutna tankars skapelse; och denna i sinnevärlden för tillfället befintliga personlighet är på hvarje punkt af sin tillvaro och på hvarje punkt af sin varelse en precis mätare af, huru långt mitt Jag kunnit på sitt tidsåldrar räckande arbete att förverkliga det eviga människoideal, hvarpå det har sin hug, sin blick och sina tankar riktade. Hugen orenas, blicken skymmes, tankarne missriktas, när det – Jaget – under evolutionens gång nödgas arbeta i den lägre objektiva världen, hvori det ännu så länge är en fullkomlig främling och hvars livsvillkor det icke förutan en dyrköpt erfarenhet kan lära sig förstå och till deras rätta värde uppskatta. Men detta är den ”erfarenhetens skola”, den ”inkarnationernas växling”, som Jaget *de facto* har att genomgå; hvori det nedstiger som barn och främling, men hvarur det uppstiger såsom en segrande Herre och Mästare, den där all naturen är vorden underdånig. Personligheten är Jagets redskap och organ i denna ”erfarenhetens skola”; och det är således ej personligheten såsom sådan, hvilken ådrager sig god eller ond Karma, utan Jaget själf i och genom sin personlighet, hvilken varder redskap för ”ond Karma” i samma mån Jaget ännu ej förmått dana densamma – sitt organ – till ett fulltonigt uttryck för Sig Själ, för sin egen inneboende gudomlighet, d. v. s. för människoidealet, hvars förverkligande i sinnevärlden är Jagets närmaste uppgift. Då personligheten i döden tillinteigöres, har Jaget redan såsom ett resultat af sitt senaste jordelifs arbete sin nya tankepersonlighet färdig – en direkt afkomling af detta jordelif, en i minsta detalj utarbetad skapelse af detta jordelifs tankar, ord och handlingar; och när denna tankepersonlighet omsider tager mandom i ett nytt jordelif, så inhöstar Jaget – men *icke* den gamla, afdöda personligheten – sin karmas vissa skörd i det nya redskapet, den nya personligheten, hvilken endast och allenast är en på det fysiska planet förkroppsligad eller utkristalliserad tankekomplex, som fogats samman af byggmästaren Karma efter den af Jaget meddelade mer eller mindre ofullständiga ritningen samt med det genom Jagets medelbara verksamhet i den objektiva världen levererade, mer eller mindre bristfälliga materialet.

Frågor och svar.

(Tidskriftens läsare uppmanas vänligen att bidra till denna afdelning, hvilken vi nu återinföra såsom en form af gagnande samarbete mellan teosofiskt intresserade personer. Såväl frågor som svar adresseras till *Red. af Teosofisk Tidskrift, Lill-Jans plan 4, Stockholm*. För att inflyta i först utkommande häfte af tidskriften böra de komma red. till handa senast den 7 i månaden. — *Alla meddelanden till denna afdelning böra skrivas särskildt för sig och endast på en sida af papperet.*)

6. — *I hvad mån kan våld till själf försvar eller till människors hjälp anses berättigadt från teosofisk synpunkt?*

J. F. R.

Elia. — Det beror däraf, på hvilket plan vårt medvetande handlar: den individuella själens eller den universella andens.

Prometeus ropar med stentorsstämma på individuell rättvisa. Han, den ädle, griper till våld för att försvara de förtryckte. Och han skapar sig god Karma.

Men Kristus har för ögonen blott Gud, som är Kärleken och Friden. För att icke bryta mot Lifvets lag, låter han en skenbar orätt begås. Ty han är höjd öfver Karma.

Dock är det farligt att handla som Guds son, om man ej kan göra det af visdom.

S—n. — Först och främst måste vi betänka, att ”teosofisk synpunkt” ej alls är någonting fixt och fastslaget utan tvärtom till sitt väsen lika tänjbart som öfverhufvud släktet är mäktigt af utveckling och med släktet dess begrepp och ansvarighetskänsla kunna vidgas och växa. Det som ännu är rätt för den ene, är det ej nödvändigtvis för den andre, som står högre. För en Leonidas, en Gustaf Adolf är det rätt att i krig förgöra fienden. För en Jesus framstår det såsom orätt, när hans lärjunge och vän Petrus slår örat af den, som vill gripa och åt bödlarne öfverantvarda hans Mästare. — Äga vi nu befogenhet att från ”teosofisk synpunkt” klandra någondera och säga, att han handlade orätt? Nej. Den handlar *rätt*, som är *sitt* ideal trogen. För en Leonidas, för en Arnold Winkelried, var det rätt att, tillspillogifvande sitt eget lif, gå lös mot den fiende, som ville förgöra deras folk. Men världsutvecklingen går framåt. Idealen klarna och synvidderna vidgas. Det af Jesus och före honom Buddha m. fl. framställda kärleksidealet griper allt mer omkring sig i nutiden, med obetvinglig makt hänförande sådana hugstora förgångsmän som en Tolstoy, men äfven i ej ringa mån alla djupt tänkande ock kännande andar.

Freds rörelsens ledande män äro därpå ett lifstecken. — För den, som *fattar* detta fridens och kärlekens ideal och gjort det till en del, den centrala, af sitt väsen, är det åtminstone omöjligt att dräpa. Ja, är han *helt* besjälad af idealet, så kan han ej ens till andras försvar ”möta våld med våld”, äfven om han visste, att han genom en dylik underlåtenhet skulle utsätta sig för hån och vanära i samhället. Han vet eller känner, att han dymedels skulle endast *förstärka det ondas disharmonier* och att *det onda ej kan tillintetgöras annat än genom kärlek*.

Det invändes här, att han genom användande af våld skulle kunna hindra en annan från att begå en ond gärning och dymedels ådraga sig ond karma. — Detta är en illusion. När det onda *beslutet* är fattadt, är karman dock därmed skapad för den beslutande. Denna skapande orsak skall med naturnödvändighet, förr eller senare, i en eller annan form, taga sig uttryck i verkningarnas värld. För den skull, om den onda gärningen emot den illvilliges önskan hindras, så har man lyckats uppskjuta, men ej upphälva det onda beslutets Karma.

Men låtom oss se saken från den viktigare sidan, hans, som skulle skyddas mot våldet. Ha vi rätt att låta människor vanäras och slaktas, när vi genom våld kunna förhindra det? Jag anser fortfarande svaret helt och hållet beroende på, *af hvilket ideal* vi äro behärskade. *I den mån* ännu ej det högsta idealet, det af absolut kärlek, gått upp i medveten klarhet för vår själs syn och blifvit den ledande makten i vårt hjärta; *i samma mån* ha vi skyldighet att följa det lägre kärleksideal, som är vårt, och med våld skydda den som vi anse vara utsatt för förtryck eller öfvervåld. Men detta kan omöjligen gälla för

honom, som *ser* tingens väsen, ser hurusom hvarje våld föder från sig nya disharmonier, endast förökande släktets onda karma, och som besjälad af vishet och kärlek till släktet vill hellre att detta *nu* skall tömma karmas bittra bågare så djupt som möjligt för att sedan få den påfylld med ädlare, mera positivt lyckobringande flöden, än att ständigt söka uppskjuta och förhala det onda, därmed blott gifvande detsamma ett sa mycket mäktigare spelrum.

Om man däremot, utan att ännu ha *tillägnat* sig ett sådant ideal, af mer eller mindre *självvisa* bevekelsegrunder, likgiltighet, lättja, feghet o. s. v., låter bli att med våld försvara när man kan, då kränker man det ideal, man har.

Det höyre idealet kan naturligtvis ej kränkas af den, som "ej har" det. En annan sak är, att det kan vara af värde för honom att göra det till sitt.

Därför är kristusmänniskans ideal ej precis detsamma som pultronens, om de ock båda låta bli att i krig röra vapnen. Pultronen hatar "fienden" och unnar honom döden, men han *vågar ej* vara detta *sitt* ideal trogen, utan flyr, lämnande åt andra att försvara honom. Fosterlandshjälten, en Arnold Winkelried, har ungefär samma ideal som pultronen, nämligen hat mot fienden och kärlek till det egna landet, ehuru ädlare utveckladt. Han låter i striden sitt eget lif för att bereda fiendens undergång och *sitt eget folks* seger. Han är *sitt* ideal trogen, låt vara att det ej är det högsta idealet. Men en Jesus m. fl. martyrer för *släktet* – de möta ej våld med våld, utan låta sina lif frivilligt för den sanning, som ensam har makt att frälsa mänskligheten, väl vetande, att de endast med sin skatt af *oändlig kärlek* ha makt att släcka hatets rasande vågor.

(Teosofisk Tidskrift 1897, 5:te häftet, Maj 1897, s. 156-158.)